

Polaraktualiteter

utges av
Polarforskningssekretariatet

Nr 140 • Juni 2007

Sommarsekretariat

Polarforskningssekretariatet är öppet hela sommaren. Under veckorna 28–30 är Kungl. Vetenskapsakademien och därmed vår telefonväxel stängd, då nås vi på våra direkttelefonnummer och per e-post. E-post till adressen office@polar.se läses varje vardag. En skön sommar tillönskas alla läsare!

IPY-bidrag från VR

Vetenskapsrådet har beviljat bidrag till följande projekt inom de utlysta IPY-medlen:

A. Angerbjörn, SU: *Växter och djur i fjällen och konsekvenser av klimatförändring*

D. Avango, KTH: *Arkeologiska fältundersökningar av valfångststationer på Syd-georgien och Deception Island inom ramen för LASHIPA-projektet*

U. Gyllensten, UU: *Genetiska och miljöbetingade riskfaktorer för folksjukdomar i den svenska samebefolkningen*

M. Hansson, SU: *Start av djupborringsprojektet NEEM på Grönland*

S. Kirkwood, IRF: *ORACLE-O3, Ozonskiktet och UV-strålning i ett klimat i förändring*

P. Möller, LU: *Paleoklimatet i Arktis och dess extremer (APEX) – Nordgrönland*

V. Pohjola, UU: *Framtid och status av den högarktiska kryosfären – en GPS-baserad studie av Vestfonnas isdynamik, Kinnvika*

T. Callaghan, Abisko: *Decenniemässiga förändringar av de terrestra eko-systemens strukturer och funktioner i subarktis samt framtida trajektorier av förändringar*

UNEP:s klimatrapport

På World Environment Day 5 juni släppte FN:s klimatorgan UNEP en ny rapport: *Global Outlook for Ice and Snow*. Rapporten ger en överblick av dagens samlade kunskap inom snö- och isforskning och finns på www.unep.org/geo/geo_ice.

Arktissommar och sen Antarktis igen

Testturerna för AGAVE och LOMROG är nu avklarade och allt har gått enligt planerna. En första forskargrupp har besökt Kinnvika och förberett stationen för sommarens aktiviteter. I juli drar Arktissommaren igång på riktigt.

Det har genomförts två testurer med isbrytaren Oden inför sommarens marina projekt i Arktis. Oden ligger nu utanför Longyearbyen i väntan på att expeditionen AGAVE (Arctic Gakkel Vents) ska starta 1/7. AGAVE är ett amerikanskt projekt där man ska undersöka livet i hydrotermala utlopp vid Gakkelryggen med hjälp av fjärrstyrda under-vattensfarkoster. Expeditionen avslutas i Tromsø.

12/8 lämnar Oden Tromsø då expeditionen LOMROG (Lomonosov Ridge off Greenland) – som är ett danskt-svenskt samarbete – startar. Den svenska delen av projektet, som leds av Martin Jakobsson från Stockholms universitet, ska undersöka delar av Arktis glaciationshistoria, variationer av det permanenta packistäckets utbredning samt oceancirkulationens utveckling och betydelse i klimatsystemet norr om Grönland. Den danska delen av projektet handlar om att samla in bathymetriska, gravimetriska och seismiska data inom ramen för det danska Kontinentalsokkelprojektet (läs mer på www.a76.dk). Dansk projektledare är Christian Marcussen, GEUS. Man ska också samla in data för ett liknande kanadensiskt projekt då Oden under några dagar går i kanadensiskt farvatten. Till sin hjälp mot isen kommer Oden att ha världens största och nyaste isbrytare, den ryska 50 let Pobedy eller "50 år av seger" [efter andra världskrigets slut, reds anm.].

I april och maj var en grupp om fyra forskare på forskningsstationen Kinnvika för att öppna stationen och rekognoscera inför den kommande säsongen. I juli och augusti kommer forskarna att arbeta där igen, inom ett finskt-svenskt samarbete, med forskningsfokus på bl.a. glaciologi, ekologi och atmosfärkemi. Svensk projektledare är Veijo Pohjola, Uppsala universitet. En rapport med bilder från startexpeditionen finns att läsa på www.polar.se/expeditioner/swedarctic2007. Där kan man också läsa om övriga projekt i SWEDARCTIC 2007, samt läsa rapporter och se bilder från expeditionerna när de kommer igång under sommaren.

Planeringen inför vinterns expeditioner pågår parallellt med sommarens. Inom ramen för SWEDARP 2007/08 kommer isbrytaren Oden att återigen gå till Antarktis och McMurdo-stationen med svenska och amerikanska forskare ombord. En svensk-japansk travers kommer att genomföras i Dronning Maud Land med kopplingar till tidigare iskärneprojekt såsom EPICA. Svensk projektledare för traversen är Per Holmlund, Stockholms universitet.

Utställningar

Antarktis i London

25/5 öppnade utställningen *Ice Station Antarctica* på Natural History Museum i London. Det är en interaktiv utställning som fortsätter på Internet, och efter 20/4 2008 fortsätter den ut i världen. British Antarctic Survey har samarbetat med muséet, och i sann IPY-anda är utställningen internationell. Sverige representeras genom bilder, text och kläder från Polarforskningssekretariatet. Titta på www.nhm.ac.uk eller besök muséet om du är i London. Det finns just nu inga planer på att ta utställningen till Sverige.

Linné i Jukkasjärvi

På Icehotel i Jukkasjärvi visas t.o.m. 31/8 en konstutställning i is och snö om 300-årsjubilerande Carl von Linné. *Linnaeus in ice* visas i en 600 m² stor produktionshall med en temperatur på -6°C. Ansvarig konstnär är Lena Krström Kulin. Polarforskningen representeras på utställningen av den lilla tardigraden (björndjuret), 0,5–1,5 mm lång, som kan överleva många månader i kyla genom att stänga av hela sin livscykel, t.ex. på Antarktis. I utställningen visas bl.a. ett 2 m långt skulpterat björndjur i ett isblock. Utställningen berättar också om Linnés Lapplandsresa och om Linnés lärlunge Daniel Solander som kom ända till antarktiska breddgrader med kapten Cook.

Andrée + textil i Gränna

30/6–29/7 visar Grenna museum ett samarbete mellan muséet och Textilhögskolan i Borås: *Andréeprojektet – nya produkter med utgångspunkt från Andréexpeditionen*. T.o.m. 31 augusti har muséet sommartider och är öppet kl 10–19 alla dagar.

ACIA-avhandling

En avhandling av Annika Nilsson, *A Changing Arctic Climate: Science and Policy in the Arctic Climate Impact Assessment*, berör samspelet mellan vetenskap och politik inom ACIA-samarbetet, på såväl globala som regionala nivåer. Avhandlingen lades fram 18 juni på Linköpings universitet. Ett abstract finns att läsa på www.diva-portal.org/liu/theses/abstract.xsql?dbid=8517.

ACIA var ett internationellt projekt som drevs av Arktiska rådet och IASC under åren 2000–2004. Inom ACIA har man tagit fram vetenskapligt belagda uppgifter om klimatförändringar och deras verkningar på de arktiska områdena. De viktigaste resultaten av ACIA publicerades i fjol i en omfattande vetenskaplig rapport, *Impacts of a Warming Arctic*. Rapporter och mer information om ACIA finns på <http://amap.no/acia>.

Polarkonstnär på ny Fram

Anne-Birthe Hove – den grönländska konstnär som deltog i expeditionen Tundra nordväst 1999 – är huvudkonstnär för interiören på Hurtigrutens nya fartyg Fram. Interiören och konsten ombord är inspirerad av grönländsk kultur, och passagerarfartyget – som gör sin jungfrufärd sommaren 2007 – ska främst gå i grönländska och antarktiska farvatten. Bl.a. har Anne-Birthe skapat koppararbeten i skeppets huvudtrappa. Det nya Fram är 114 meter långt och tar upp till 500 passagerare.

Det ursprungliga skeppet Fram – en tremastad skonert från 1892 som gått i både Arktis och Antarktis – finns på museum i Oslo, se webbplatsen www.fram.museum.no.

IODP-symposium

15–16 augusti arrangeras symposiet *North Atlantic and Arctic Climate Variability* i Bremen, Tyskland. IODP (Integrated Ocean Drilling Program) är arrangör för symposiet som har fokus på klimatförändringar i Nordatlanten och Arktis. Genom studier av havsbotten och sedimentlager i Norra ishavet försöker forskarna få svar på hur jordens klimat förändrats över tid. Mer information finns på www.iodp.org/topical-symposium.

Ny bok av Dyring

Polardrömmars höga pris heter makarna Annagreta och Eric Dyrings nya bok. Den handlar om vad som driver människor att resa till de omänskliga polartrakterna, genom historien och i modern tid. Redan de gamla grekerna påstås ha rest norrut, ända till "existensens slut". Därefter har människor av alla tänkbara nationaliteter sökt sig så långt norr- och söderut som vädret, utrustningen och kroppen har tillåtit dem. Barents, Peter den store, Norden-skiöld, Rasmussen, Andrée, Hudson, Scott – personerna i boken är många, några kända, andra mer okända.

•••

Polaraktualiteter utges av Polarforskningssekretariatet och distribueras gratis. Kontakta oss om du vill ha fler exemplar, information eller ändra prenumerationssätt. Citera oss gärna, men ange källan!

Ansvarig utgivare: Anders Karlqvist
Redaktion: Sofia Rickberg, Eva Grönlund, Elena Dahl
e-post: polaraktualiteter@polar.se

Polarforskningssekretariatet
Box 50003, 104 05 Stockholm
tel: 08-673 96 00
fax: 08-15 20 57
www.polar.se

20 juni 2007 ISSN 1101-9514